

Särskild sammanställning

av strategisk miljöbedömning (SMB) för Översiktsplan 2040

Inledning

Säffle kommun har tagit fram en ny översiktsplan för hela kommunen.

Syftet med översiktsplanen är att den ska ge en långsiktigt hållbar utvecklingsinriktning till den fysiska planeringen och efterföljande lov och tillstånd. Genom att säkerställa befintliga värden, analysera framtida behov och skapa möjligheter för önskvärd utveckling finns förutsättningarna för en hållbar utveckling av kommunen.

Arbetet med revideringen av den kommuntäckande översiktsplanen har letts av en politisk styrgrupp bestående av presidierna i Kommunstyrelsen och Miljö- och byggnadsnämnden. Inriktningen för arbetet har haft följande fokus:

- Dialog om kommunens utveckling med alla kommundelar
- Fördjupad dialog med representanter för tätorterna.
- Förutsättningar för landsbygdsutveckling och byggande på landsbygd samt ianspråktagande av jordbruksmark
- Reviderade ställningstaganden till vindkraft
- Reviderade ställningstaganden till strandskydd
- Särskilt fokus på utveckling i de mindre tätorterna

Om genomförandet av en plan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas där den betydande miljöpåverkan identifieras, beskrivs och bedöms. I princip kan all översiktsplanering antas innebära betydande miljöpåverkan, och ska därmed omfattas av en miljöbedömning.

Vad är en särskild sammanställning?

När en översiktsplan ska antas ska det enligt 6 kap. 16 § Miljöbalken upprättas en så kallad särskild sammanställning över miljöbedömningsprocessen. Denna särskilda sammanställning innehåller en redovisning av:

- hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet
- hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter
- skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts och
- vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför

Syftet med den särskilda sammanställningen är att sammanfatta miljöbedömningen och redovisa de överväganden som har gjorts. Redovisning ska ses som ett slags utvärdering av arbetet med den miljöbedömningen och detta dokument begränsas till att omfatta punkterna ovan.

Hur miljöaspekter har integrerats i planprocessen

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Säffle kommun påbörjades under 2020, men med en förskjutning av tidsplanen på grund av pandemin. Huvuddelen av arbetet inför samråd genomfördes från våren 2022 och framåt.

Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens prioriteringar och ställningstaganden för utvecklingen av strukturer för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer i syfte att påverka kommunens utveckling i önskvärd riktning.

Utifrån fastställd utvecklingsinriktning utformades ett planförslag där miljöbedömning har gjorts av planförslagets effekter och konsekvenser gentemot alternativ samt utifrån sakavgränsningens miljöaspekter; Rörligt friluftsliv natur- och kulturvärden, MKN Vatten, översvämning, jordbruksmark samt riksintressen för kommunikationer.

Miljöbedömningsprocessen har pågått parallellt med planarbetet och genomsyrat utformning av såväl utvecklingsinriktning som förslag till markanvändning. Genom att strukturellt bedöma och jämföra olika principiella utvecklingsinriktningar för kommunens fysiska utveckling kan många negativa effekter minskas och flera positiva miljöaspekter främjas.

Framtagande av en alternativ utvecklingsinriktning har arbetats fram, som ligger närmare den gängse planeringsnormen utgående ifrån täthet och koncentration längs stråk.

Kommunens ambition kring utvecklingsinriktning samt arbetet med miljöbedömning har bidragit till att välja planeringsinriktning för översiktsplanen, samt att kunna minska den negativa miljöpåverkan som kan uppstå.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

En del av miljöbedömningen av planen är att ta fram miljökonsekvensbeskrivning. Samråd avseende miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning har genomförts med länsstyrelsen den 2 november 2021. Mot bakgrund av detta avgränsades miljökonsekvensbeskrivningen sakligt till följande miljöaspekter:

- Rörligt friluftsliv
- Natur- och kulturvärden
- MKN Vatten
- Översvämning
- Jordbruksmark
- Riksintressen för kommunikationer

Dessa sakfrågor har sedan bedömts hållbarhetsmässigt utifrån fyra övergripande teman som sammantaget bedöms innebära störst påverkan:

- LIS-områden
- Bostäder på landsbygd
- Infrastruktur
- Tätortsutveckling

Alternativredovisningen

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd.

Under framtagandet av planalternativet har avvägningar gjorts mot ett förslag av mer koncentrerad bebyggelse längs kommunikationsstråken och serviceorterna. Alternativet bedöms utgöra en möjlig planeringsinriktning som följer ett vedertaget planeringsideal kring förtätningens fördelar.

Fördelarna med den alternativa inriktningen med koncentrerad bebyggelse längs kommunikationsstråk är främst att all tillkommande bebyggelse ska ha nära till väl fungerande kollektivtrafik. Detta innebär ökade möjligheter för hållbara transporter och ekonomiska vinster vid prioritering av färre kommunikationsleder och samlad offentlig service. Vidare lämnas stora områden av naturmark orörd vilket innebär minskad påverkan på natur- och friluftsvärden. Vänerkusten som i stort lämnas orörd från ytterligare bebyggelse ökar möjligheterna för regionalt vattennära friluftsliv.

Den alternativa inriktningen ger dock en hämmande effekt för befintliga landsbygder och mindre bybildningar. Möjligheten till nybyggnation och utveckling försvåras vilket bidrar till en mindre attraktionskraft. En minskad befolkning på landsbygden bedöms få effekt på kulturmiljö, landskapsbild och jämlik tillgång till service när underlaget minskar. Vidare kan alternativet även innebära försvårande omständigheter för fortsatt jord- och skogsbruk när det blir svårare att bo och verka på samma plats.

Bedömningen av planförslagets- respektive den alternativa utvecklingsinriktningens effekter och konsekvenser har genomförts i samband med upprättandet av planförslaget i de olika skedena av planprocessen. Vidare har även ett nollalternativ bedömts utifrån att föreliggande revidering av översiktsplanen inte genomförs.

Hänsyn till MKB och inkomna synpunkter

I miljöbalken ställs det ett antal formella krav på hur en miljöbedömning ska gå till. En del av miljöbedömningen är att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning och det ska ges tillfälle att lämna synpunkter på denna. På motsvarande sätt är samråd och allmänhetens möjlighet att lämna synpunkter i översiktsplanprocessen reglerad i plan- och bygglagen. De båda processerna kan därför i hög grad integreras, vilket också har gjorts.

Här följer en övergripande redovisning av sakligt innehåll och förändringar av den fördjupade översiktsplanen och miljökonsekvensbeskrivning som inkomna synpunkter gett anledning till under processens gång. En mer heltäckande redovisning av inkomna synpunkter redovisas i samrådsredogörelsen respektive det särskilda utlåtandet.

Samråd

Ett första förslag var ute på samråd under perioden 17 april till 19 juni år 2023. Ett öppet samrådsmöte har ägt rum den 4 maj 2023. Samrådet har resulterat i 25 skriftliga synpunkter, företrädesvis från myndigheter och kommuner men även några privatpersoner.

Inkomna synpunkter har resulterat i följande förändringar av planförslaget:

- Uppdaterad text kring framtagna RSA och trygghetsskapande arbete
- Komplettering av mål och planer
- Justering av text kring jordbruk och jordbruksmark
- Tydliggörande av tätorternas utvecklingskartor och avgränsning
- Ställningstagande kring riksintressenas yttregräns har justerats
- Justering av riksintresseområde för friluftsliv, kommunens ställningstagande
- Beskrivning av riksintresse för totalförsvaret har lagts till
- Ställningstagande kring artskydd och biotopskydd har lagts till
- Avsnitt Miljö, hälsa och säkerhet har kompletterats främst utifrån klimatrelaterade risker. Fler och tydligare ställningstaganden har lagts till

- Komplettering med text kring ledningsnät, vattenkraft, solcellsparker och karta som tydliggör kommunens ställningstagande kring vindkraft
- Nya LIS-områden har tillförts inför granskning och komplettering har gjorts av ett flertal av de tidigare områdena
- Markanvändningskartan har justerats utifrån teckenförklaring och sammanhållen bebyggelse/detaljplanerad mark
- Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats utifrån tillkommande LIS-områden

Granskning

Ett utvecklat förslag till Översiktsplan 2040 med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning var utställt för granskning under perioden 27 december 2023 – 5 mars 2024.

Inkomna synpunkter har resulterat i följande ändringar av planförslaget:

- Komplettering översvämning och skyfall
- Komplettering ras, skred och erosion
- Förtydliganden för LIS-områden
- Komplettering åtgärder för MKN vatten
- Förtydliganden totalförsvaret
- Komplettering ställningstaganden vindkraft, solcellsparker och vattenkraft
- Redovisning av landskapsbildskydd
- Punkt utvecklingsinriktning hållbara resor och universell utformning

Skäl att anta planen i stället för de alternativ som övervägts

Planalternativet utgör ett alternativ i till den i översiktsplanen föreslagna utvecklingsinriktningen och förslaget till ny markanvändning.

Avseende kommunens valda utvecklingsinriktning som fokuserar på landsbygdsutveckling och en fortsatt bebyggelse- och infrastrukturutveckling i hela kommunen så har synpunkter lyfts upp under planprocessen som ifrågasätter denna utgångspunkt. Länsstyrelsen, Trafikverket och Region Värmland har lyft upp synpunkter under samråds- och granskningsskedena av planprocessen där de bland annat ifrågasätter hur behovet driftsåtgärder inom det statliga vägnätet kan komma att öka. Även övrig kommunal service kan missgynnas av en utglesad bebyggelsestruktur genom högre kostnader och uteblivna stordriftsfördelar. Vidare kan planförslaget bidra till ett ökad bilberoende mer så än den alternativa utvecklingsinriktningen. Säffle kommun har beskrivit dessa risker men har ändå bedömt att den negativa nettoeffekten av den valda utvecklingsinriktningen inte bedöms bli så omfattande och att den positiva effekten av en levande landsbygd överväger nackdelarna.

Vidare har det under processen framkommit fler förslag till nya LIS-områden, samtidigt som framför allt Länsstyrelsen efterfrågat ett bättre underlag för bedömning av påverkan på natur- och friluftslivsvärden inom LIS-områdena. Som ett led i detta har kommunen valt att utföra naturvärdesinventeringar inom föreslagna LIS-områden med (tidigare) utvidgat strandskydd. Som ett resultat av denna komplettering har Länsstyrelsen inga kvarstående synpunkter gällande LIS-områden, men en fortsatt bevakning av flera LIS-områden avseende främst olika naturvärden och riskfrågor har tagits med i planen.

Det finns planeringsutmaningar kopplat till klimatförändringar, klimatrelaterade risker samt intressekonflikter rörande vindkraft. Dessa är befintliga miljöproblem som kan antas både fortskrida och delvis åtgärdas utan en ny översiktsplan. Kommunen har genom förslaget till

ny översiktsplan pekat ut en önskvärd utvecklingsinriktning och underlag för kommande prövningar av förändrad markanvändning där stöd finns för att hantera olika riskfrågor.

Avseende vindkraft så har denna fråga inte varit föremål för sakavgränsning inom ramen för miljöbedömningen av översiktsplanen. Likväl har huvuddelen av remissvaren från företag och privatpersoner berört frågan. Även statliga företrädare såsom Energimyndigheten och Länsstyrelsen samt Region Värmland har lyft upp frågan. Säffle kommun har valt ett restriktivt förhållningssätt till ny vindkraft inom kommunen. Det finns sedan tidigare en park (Knöstad) som ska kunna leverera ca 130 GWh el. Intressekonflikterna kring vindkraft är tydliga, dels mellan boende och elproduktionens konsekvenser för boende. Och dels mellan olika allmänna intressen. De flesta av dessa intressekonflikter ska enligt gängse prövningsordning lösas inom ramen för miljötillståndsprövning. Det kommunala vetot gör dock att kommunen har möjlighet att lämna ett veto emot en etablering av vindkraftparker. Kommunens valda inriktning, att vara mycket restriktiv till nyetableringar av vindkraftparker, gör att det är viktigt att kommunens landsbygder fortsatt kan vara attraktiva boendemiljöer och att dessa kvaliteter ska väga tungt.

Planens ställningstaganden och hänsyn till identifierade miljöeffekter i miljöbedömningen har sammantaget inneburit en översiktsplan som bidrar till en hållbar utveckling genom att skapa förutsättningar att minimera de negativa miljöeffekterna av planens genomförande och fortsatt främja en utveckling av kommunens landsbygder och tre större tätorter.

Planerade åtgärder för uppföljning och utvärdering av betydande miljöpåverkan

Miljöbedömningens identifierade effekter och konsekvenser av översiktsplanen har synliggjort och skapat en medvetenhet om vilka åtgärder som behövs för att minimera negativ miljöpåverkan av planerad utveckling i Säffle kommun. Bedömda effekter och konsekvenser redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör planen.

Vissa åtgärder redan delvis uppfyllts genom översiktsplanens utformning och inriktning. Frågor rörande LIS-områden samt jordbruksmark är sådana åtgärder och anpassningar av planförslaget som i sig har inneburit att hänsyn har tagits till natur- och friluftsförhållanden, vissa riskfrågor samt jordbruksmark.

En lista med åtgärder finns i slutet av MKB:n till översiktsplanen. Dessa behöver uppföljning för att minska och följa upp den miljöpåverkan som översiktsplanen kan medföra.